TOURIST LOCOMOTION ON HALYCHYNA IN THE 20-30s OF CENTURY

Jaroslav LUCKYI

Precarpathian University named after Stefanyk

The article enlarger on the tourist locomotion in Halychyna. Ukrainian intellectuals and Ukrainian tourist societies ("Chornogora", "Lviv amateurs circle", "Plast", and the Podilsk's tourist society took part in the development of tourist locomotion.

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОГО РУХУ „СОКІЛ"

Андрій ЛЕОНЕНКО

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С. Макаренка

Важливим етапом створення сучасного фізкультурно-спортивного руху є поглиблене вивчення розвитку одного з наймогутнішого – Сокільського, як традиційної моделі розвитку системи фізичного виховання на Україні. Цей рух поширився на територіях багатьох країн світу наприкінці XVIII на початку XIX ст., але визначальним є те, що українські фундатори впровадження сокільства зуміли закласти традиції та ідеї українського народу [1].

Вивченням розвитку сокільства на Україні займалися такі науковці та спеціалісти у галузі фізичної культури і спорту як (С.Гайдучок, 1911; Е.Жарський, 1937; І.Боберський, 1939; Л.В.Мазур, 1997; А.В.Цьось, 1998; О.М.Вацеба, 1998; П.М.Мартин, 1999). За думкою О.М. Вацеби: „Жодна із існуючих систем фізичного виховання людини не знайшла такого зацікавлення, як сокільська... І тому, що її витворив слов'янин, вона завдяки спорідненості вдачі слов'ян охопила майже всі слов'янські народи" [2].

В сучасності ідеї сокільства з'явились на Сумщині, зокрема на базі Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка на факультеті фізичної культури у 1998 році (О.В. Бріжатий, 1998). Ця запропонована система підготовки фахівців фізичної культури, заснована на традиціях Сокільського руху. Сокільство притягує до себе все більше молоді, яка вчиться виховувати в собі дисциплінованість, взаємодопомогу, патріотизм та прагне до своєї фізичної й духовної досконалості. За чотири з половиною роки існування "Сокола" його кількість у Сумський області становить близько 350 молодих, здорових не тільки тілом, але й духом юнаків та дівчат [1].

Інакше кажучи, вивчення традиції виникнення та розвитку Сокільського руху може дати відповідь на питання організації фізкультурно-спортивного руху на Україні в наш час. Але чимало сторінок історії виникнення цього руху залишаються маловідомими і недостатньо вивченими.

Щоб з'ясувати це питання нами було проведено дослідження архівних матеріалів країн західної Європи, де інтенсивно розвивався Сокільський рух.

Популяризації фізичної культури і спорту як у Європі так і в Україні, сприяв приклад Чехії, де у 1862 році було створено фізкультурно-спортивне товариство „Сокіл". В 1861 році з ініціативи доктора філософії Мирослава Тирша, а також доктора Юліуса Грегра була заснована перша фізкультурна організація, яка отримала назву „ Празька фізкультурна організація". 16 лютого 1862 року о 10.00 відбулося зібрання на честь відкриття цього спортивного товариства. На зібранні були присутні 75 чоловік які підтримали прийняття правил та плану роботи товариства. Девізом стали слова „Тренуємо себе". Також затвердили герб, на якому був зображений сокіл з розправленими крилами. 13 травня 1862 року зібрання прийняло рішення на призначення доктора М.Тирша керівником руху „Сокіл". В товариство „Сокіл" почали приходити багато перших спортсменів. 1 липня 1862 року відбулися перші показові змагання. У атрибутику товариства увійшов прапор, котрий запропонував Йожеф Манес [3].

Цікавість до спорту зростала з кожним днем. Почався масовий розвиток фізичної культури у Чехії. В товаристві була відсутня науково-виховна робота. У 1863 році у зростані був відкритий центр по підготовці викладачів і вихователів. З великих міст приїжджали спеціалісти для підвищення акредитації і вирішили робити це кожний рік. У 1865 році У Чехії вже діяло 27 спортивних товариств „Сокіл". В цій організації знаходилося приблизно 1850 чоловік, з них близько половини найбільш активні спортсмени. За статистичними даними вперше у 1865 році досягнуті показники товариства „Сокіл" вийшли у друк книгою.

У 1866 році почалася міжнаціональна війна. Товариство „Сокіл" запропонувало своїх спортсменів для захисту державних кордонів. Уряд побоявся цього рішення і його не прийняли [4].

Спортивне товариство „Сокіл" продовжувало інтенсивно розвиватися. Його філіали почали виникати також і в інших країнах, таких як Словенія, Німеччина та ін.

На американському континенті у місті Чикаго також дізналися про товариство „Сокіл". У 1867 році М. Тирш заявив, що треба провести загальні збори руху „Сокіл" у Празі. У 1868 році з'явилися нові правила нового з'єднаного фізкультурного руху „Сокіл" у місті Прага. Щорічна преса коментувала, що товариство „Сокіл" має силу яка може перемогти. М. Тирш почав писати у видавництво „Кобра" про товариство „Сокіл" як національне явище. Пізніше вийшла до видавництва його книга „Моя наукова робота", в якій він описав рух „Сокіл" [3].

У 1868 році було 56 спортивних товариств „Сокіл", 5350 членів, в подальшому їх ставалося 23 товариства. В цьому році відкрилося Пражське жіноче фізкультурне товариство. В 1870 році було засновано ще 41 товариство „Сокіл". Народ Чехії радів і приймав участь у Сокільському русі.

Кожного дня фізкультурні заняття сприяли тому, що престиж товариства „Сокіл" зростав. 29 травня 1871 року відбулися збори. Організацію зборів взяв на себе М. Тирш. Основним питання було збільшення учасників спортсменів у Сокільському русі [3].

Велася підготовка спеціалістів, з'явилася своя бібліотека. У цьому ж році вийшли сокільські ключові видавництва про рух та досягнуті результати. Остаточну програму фізкультурно-спортивного руху „Сокіл", М. Тирш розробив у 1870 році. У 1871 році вийшла сокільська газета „Наше завдання , напрямок і тил". Ця робота М. Тирша найкраща, в ній йдеться про завдання руху „Сокіл", його мету й цілі. В цій газеті М. Тирш заголосив, що народ може себе захистити займаючись кожного дня фізичним вихованням. „Та людина, котра нічим не займається, спокійно проживає своє життя, рано чи пізно „падає на спину", тихенько закінчує своє життя", казав М. Тирш [4].

У США також виникає фізкультурно-спортивний рух „Сокіл". У 1865 році у м. Чикаго, а потім у 1867 році у м. Нью-Йорк. Ще у 70 роки можна було спостерігати таке явище в Україні (м. Львів), Болгарії (м. Софія), Австралії (м. Сідней), та в інших країнах світу.

Внаслідок цих подій було доведено, що фізкультурно-спортивний рух „Сокіл", це соціальне явище котрим може пишатися вся Європа.

На основі вивчення архівних матеріалів нами була розроблена концептуальна схема поширення Сокільського руху в різних країнах (рис. 1).

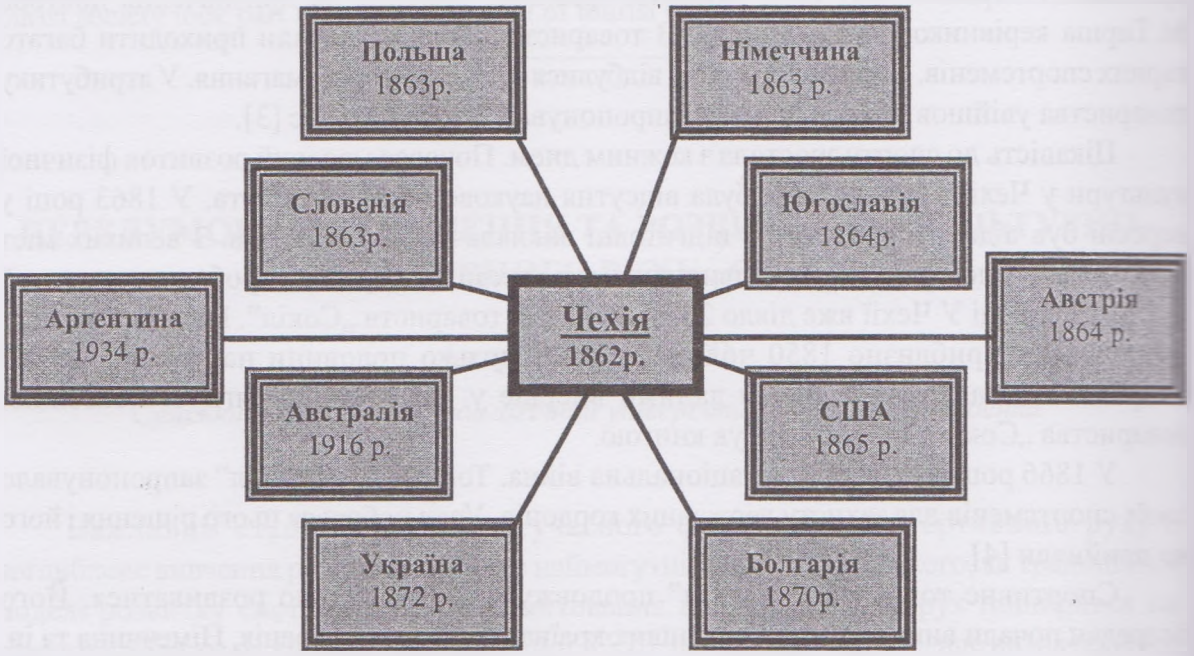

Рис. 1. Концептуальна схема поширення Сокільського руху в різних країнах світу.

Висновки: 1. Вивчення архівних матеріалів фізкультурно-спортивного руху „Сокіл" дозволяє стверджувати, що матеріали дослідження є достатньо широкими й різноманітними, що уможливлює обґрунтовано й аргументовано аналізувати досліджувальну проблему розвитку руху в наш час.

2. Ідея духовного й фізичного відродження Сокільського руху, надасть поштовх розвитку фізкультурно-спортивного руху на Україні.

3. Впровадження традицій Сокільського руху у систему підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту є соціальне явище, яке включає в себе гармонійне поєднання фізичного та духовного розвитку молоді.

Література:

1. *Бріжатий О.В., Леоненко А.В., Становлення та розвиток Сокільського руху на Сумщині як форма фізичного та духовного розвитку молоді // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. Наук. пр. під. Ред. Єрмакова С.С. – Харків: ХХПІ, 2001. – №3. – С.10-14.*
2. *Вацеба О.М. Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні. – Івано-Франківськ: Лілея – Н.В., 1997. – 232с.*
3. *Mauerhart: Dejiny Sokolstva /Praha 1930. 13. o./.*
4. *Miroslav Tyrš /1832-1884/, Sokol megalapitója, éverkig a vezetője és főszervezője, cseh képzőművészet-tőrtérész és esztétikus, művészettőrtenet tanára a Károly Egyetemen.*

PREREGUISITIES OF ORIGIN AND DEVELOPMENT OF SPORTING MOVEMENT "SOCKIL"

Andriy LEONENKO

Sumy State pedagogical University named after A.S. Makarenko

The article reveals the maintenance of Sockol's Movement and it interprets its modern development.

СИМВОЛІКА ГІМНАСТИЧНО-ПОЖЕЖНОГО ТОВАРИСТВА "СОКІЛ": ВИТОКИ І ГЕНЕЗА

Андрій СОВА

Львівський національний університет імені Івана Франка

Друга половина XIX століття в слов'янських країнах характеризувалася появою національних спортивних товариств, які відіграли помітну роль в суспільно-політичному та культурному житті слов'ян. Поява сокільства була зумовлена реаліями того часу. У липні 1862 року Мирослав Тирш разом зі своїми сподвижниками заснував перше чеське гімнастичне товариство "Сокіл". Згодом виникає таке ж товариство в Болгарії під назвою "Юнак". Використовуючи засоби фізичної культури, сокільство пробуджувало серед поневолених народів національну свідомість, сприяло вихованню фізично сильного і духовно здорового покоління. Тому, швидко здобуваючи прихильників, такі товариства виникають і в інших слов'янських країнах. Вже у 1863 році засновано товариство "Південний Сокіл" у Словенії, тоді ж утворено "Сокіл" в Хорватії в Загребі за участю Ф.Бучара. У 1867 році "Сокіл" виникає і у поляків, зокрема у Львові, що започаткувало польський сокільський рух в цілому. Про могутність товариств "Сокіл" свідчить те, що в 30 рр. XX ст. тільки чеський "Сокіл" нараховував 600 тис. чол. [4, с.2940].

"Сокіл" виникає також і в українців. До цього великих зусиль приклали громадські діячі Володимир Лаврівський та Василь Нагірний. В липні 1892 року проведено перші загальні збори засновників товариства, де виникла дискусія щодо назви українського руху. Було запропоновано три назви: "Лев", "Січ" та "Сокіл". Остання набрала найбільше прихильників [1,с.6] і була затверджена, як назва українського товариства, також було затверджено статут для майбутнього українського руханкового товариства. Статут затвердило Міністерство внутрішніх справ у Відні 26 липня 1893 р. (ухвала № 18026) і Галицьке намісництво 3 серпня 1893 р. (ухвала № 62383) [16, арк.1]. 11 лютого 1894 р. відбулися перші загальні збори конституйованого товариства.

За час свого існування з 1894 по 1939 рр. українська сокільська організація на теренах Східної Галичини створила ряд секцій, зокрема: гімнастичну, музичну, економічну, технічну, прапорову, організаційну та інші, широко пропагувала серед молоді такі види спорту, як: бокс (боротьба навкулачки), боротьбу (дужання), лижний спорт (сендагарство), плавання (пливацтво), футбол (копаний м'яч) та інші. В своїй діяльності